

ВІДГУК

офіційного опонента Нефьодової Олени Олександрівни, доктора медичних наук, доцента, завідувача кафедри клінічної анатомії, анатомії і оперативної хірургії Державного закладу “Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров’я України” на дисертаційну роботу Радьоги Руслана Володимировича «МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ МІОКАРДА ЛІВОГО ШЛУНОЧКА У РАННІ ТЕРМІНИ ПІСЛЯ ОПІКОВОЇ ТРАВМИ ШКІРИ ТА ЗА УМОВ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФУЗІЙНИХ РОЗЧИНІВ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)», представлену до спеціалізованої вченої ради Д 05.600.02 при Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія.

1. Актуальність обраної теми.

Проблема опікової хвороби, що розвивається в результаті тяжкої опікової травми, у світі і в Україні, зокрема, є однією з важливих у сучасній медицині.

В останні роки у літературі з’явилося багато робіт, які присвячені вивченню морфології різних органів при опіковій травмі, але що стосується морфологічних змін міокарда лівого шлуночка, то таких існує дуже мало. Морфологічні експериментальні дослідження є даними, які складають підґрунтя діагностики, адекватного лікування та профілактики можливих ускладнень та захворювань у післяопіковому періоді. Саме тому вивчення морфологічних змін міокарда лівого шлуночка при опіковій травмі шкіри та корекції її наслідків є доцільним для сучасної морфології, комбустіології та хірургії і дозволить доповнити існуючі методи інфузійної терапії опікових травм.

Зважаючи на вище зазначене, актуальність обраної дисертантом теми не викликає сумнівів і його робота має практичне значення.

2. Зв'язок роботи з державними чи галузевими науковими програмами.

Дисертаційне дослідження Радьоги Руслана Володимировича виконане відповідно до основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук МОН і НАН України (п. 2.2.4. Молекулярні, біохімічні, морфологічні і фізіологічні основи розвитку хвороб людини і розробки методів їх лікування). Робота зареєстрована як ініціативна наукова тематика, що виконується у Вінницькому національному медичному університеті (ВНМУ) ім. М. І. Пирогова "Морфологічні зміни серця у ранні терміни після опікової травми шкіри та за умов застосування колоїдно-гіперосмолярних розчинів (експериментальне дослідження)" (№ Державної реєстрації 0118U003941). Тема дисертації затверджена науково-методичною радою ВНМУ ім. М. І. Пирогова (протокол № 1 від 24.09.2012 року) та Проблемної комісії МОЗ і НАМН України "Морфологія людини" (протокол № 19 від 05.11.2012 року).

3. Новизна дослідження та одержаних результатів.

Наукова новизна результатів представленого дослідження полягає у тому, що у даній роботі вперше на значній кількості матеріалу за допомогою макро-, мікроскопічних і цитологічних методів досліджень встановлені морфологічні особливості міокарда щурів на різних рівнях його структурної організації у нормі у ранні терміни після опікової травми шкіри та за умови внутрішньовенного введення інфузійних розчинів ЛС та НАЕС-LX-5 %, яке не впливає на структурну організацію міокарда, не змінює показники клітинного циклу і фрагментації ДНК) через 1, 3, 7 діб експерименту, що свідчить про відсутність негативного впливу даних розчинів на міокард лівого шлуночка.

Уперше виявлені відмінності морфометричних показників всіх складових міокарда, його гемомікроциркуляторного русла при опіковій травмі та застосуванні колоїдно-гіперосмолярних розчинів. Автором уперше експериментально доведено, що на клітинному та субклітинному рівнях застосування зазначених розчинів в умовах опікової травми сприяє покращенню показників інтервалу SUB-G0G1 та S-фази клітинного циклу серця: на сьому добу експерименту для SUBG0G1 на 10,11 % (розчин ЛС) і 12,79 % (розчин HAES-LX-5 %) менше ніж у групі тварин з опіком і застосуванні 0,9 % розчин NaCl, $p > 0,05$; показники S-фази у групах опік+ЛС та опік+0,9 % розчин NaCl не відрізнялись, у групі опік+ розчин HAES-LX-5 % відповідний показник був на 14 % вищим, $p > 0,05$.

4. Теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

Проведене дослідження доповнює та розширює існуючі уявлення про морфологічні зміни міокарда у ранні терміни після опікової травми.

Отримані дисертантом нові дані є фундаментальними як для теоретичної морфології, так і для клінічної медицини, зокрема для комбустіології та кардіології, інтенсивної терапії.

Застосування даних, отриманих автором, може бути використаним у пошукові нових методів профілактики та лікування патологічних станів, які виникають внаслідок отримання опікової травми.

Отримані дані можуть бути використані при читанні лекцій та проведенні практичних занять на кафедрах нормальної анатомії, гістології, топографічної анатомії та оперативної хірургії, хірургії анестезіології та реанімації, невідкладних станів.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна, повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Детальне ознайомлення з текстом дисертації Радьоги Руслана Володимировича дає підстави стверджувати, що підхід дисертанта до вирішення проблеми визначається своєю фундаментальністю, ґрунтовністю дослідження. Варто відзначити добру структурованість роботи, логічність викладу, якісне оформлення наукових експериментальних даних. Для вирішення наукових завдань здобувачем використано комплекс морфологічних методів дослідження і достатній об'єм медико-статистичних даних, що забезпечили репрезентативність дослідження. Аналіз проведено з використанням коректних комп'ютерних технологій статистичної обробки, що визначило обґрунтованість висновків.

Мета і завдання дослідження логічно обґрунтовані на основі глибокого аналізу наукових джерел. Математично опрацьовані цифрові дані подані у вигляді діаграм і таблиць. Висновки та наукові положення дисертаційного дослідження Радьоги Р.В. повністю відповідають поставленим завданням та меті роботи.

Дисертаційна робота та автореферат цілком відповідають основним вимогам АК України щодо оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації. Основні положення роботи повністю відображені у 8 наукових працях.

6. Характеристика розділів, оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому

Робота викладена на 194 сторінках принтерного тексту (з них 150 сторінок основного тексту) і документована належної якості мікрофотографіями і діаграмами: 65 рисунків та 10 таблиць, які ілюстративно

підтверджують одержані результати.

Дисертація складається зі вступу, аналітичного огляду літератури, опису матеріалів і методів досліджень, 2-х розділів результатів власних досліджень, їх аналізу та узагальнення, висновків та списку використаної літератури. Дисертація викладена відповідно до вимог МОН України. У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, визначено предмет, об'єкт і мету, сформульовано завдання, охарактеризовано методи дослідження, розкрито суть наукової новизни дослідження, практичне та теоретичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача, викладено дані щодо апробації та висвітлення матеріалів дослідження у фахових виданнях.

В аналітичному огляді наукової літератури (на 22 сторінках) за темою дисертації (розділ 1) здобувачем детально проаналізований достатній обсяг джерел наукової літератури (299 джерел з них: 101 – кирилицею, 197 – латиницею). Розділ закінчується аргументованим підсумком, в якому здобувач обґрунтовує доцільність свого дослідження і питання, що потребують подальшого вивчення.

Другий розділ дисертації - «Матеріали і методи дослідження» включає в себе 18 сторінок машинопису. Для розв'язання поставлених завдань автор використав як класичні, так і сучасні адекватні методи дослідження: експериментальне моделювання; макроскопічний – для візуальної оцінки стану серця; гістологічний – для вивчення мікроскопічної будови структурних елементів серця; морфометричний – для вивчення макрометричних показників серця та кількісної оцінки пошкодження і компенсаторно-приспосувальних реакцій структурних елементів серця; лабораторні – для оцінки рівня інтоксикації та ступеня важкості опікового шоку (визначення молекул середньої маси за методом Габрієлян і лейкоцитарного індексу інтоксикації за методом Кальф-Каліфа); цитофлуориметричний – для оцінки клітинного циклу та фрагментації ДНК в клітинах серця; статистичний – для оцінки достовірності розбіжностей між різними групами порівняння. Одержані

експериментальні дані обробляли на персональному комп'ютері пакетом прикладних і статистичних програм EXCEL 2010 (Microsoft Corp., США), STATISTICA 5.5 (Stat-Soft, США). Розділ проілюстрований 4-ма таблицями та 3-ма рисунками.

Такий комплекс методів дослідження дозволив отримати об'єктивні дані для наукового аналізу.

У третьому розділі дисертації показані морфологічні зміни міокарда лівого шлуночка при експериментальній опіковій хворобі та в умовах застосування кровозамінників. За об'ємом розділ включає в себе 40 сторінок та багато ілюстрацій - 3 таблиці та 37 рисунків.

Четвертий розділ присвячений змінам показників клітинного циклу міокарда при експериментальній опіковій хворобі та в умовах застосування кровозамінників. Розділ проілюстрований 3-ма таблицями, 25-ма рисунками та викладений на 24 сторінках машинопису.

Кожний з розділів власних досліджень закінчується коротким проміжним висновком.

П'ятий розділ „Аналіз і узагальнення результатів досліджень” (15 сторінок машинописного тексту) написаний об'єктивно, логічно і обґрунтовано, що свідчить про належну ерудицію, творчий підхід до виконання дослідження та наукову зрілість здобувача. Цей розділ повністю відображає положення, які сформульовані і обґрунтовані дисертантом. У ньому автор не тільки підсумовує і аналізує одержані дані, але й порівнює їх із даними інших авторів, кваліфіковано і аргументовано полемізує з ними.

П'ять висновків дисертації Радьоги Руслана Володимировича відповідають поставленій меті і сформульованим завданням дослідження, логічно випливають із результатів власних досліджень та узагальнення відомих, об'єктивно аргументовані і мають важливе науково-практичне значення.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Матеріали дисертаційної роботи достатньо апробовані на наукових конференціях та висвітлені у 8 наукових роботах, які повністю відображають зміст проведеного дослідження, (з них 3 самостійних), серед яких 5 робіт представлені в наукових фахових виданнях України, 2 публікації – у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджені у - впроваджені в наукову роботу та навчальний процес кафедр гістології, анатомії людини, оперативної хірургії і клінічної анатомії та патологічної анатомії і судової медицини з курсом основ медичного права ВНМУ ім. М. І. Пирогова; кафедри нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; кафедр анатомії людини ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України», Державного закладу «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України», Харківського національного медичного університету, ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Луганського державного медичного університету, Одеського національного медичного університету; кафедри анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медичного університету; кафедри морфології медичного інституту Сумського державного медичного університету; кафедри анатомії людини та гістології медичного факультету Ужгородського національного університету; у практичну діяльність науково-дослідного центру (НДЦ) ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Результати виконаної роботи можуть стати основою для розробки нових методів інфузійної терапії наслідків тяжкого термічного враження шкіри.

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації у практиці.

Одержані дисертантом дані безумовно є цінними для практичних лікарів, та може стати основою для розробки нових методів інфузійної терапії наслідків тяжкого термічного враження. Виходячи з характеру роботи, вважаємо за доцільне використання її матеріалів у підготовці студентів як на теоретичних, так і на клінічних кафедрах, а також на курсах підвищення кваліфікації лікарів.

8. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації.

Зміст дисертації відповідає темі дослідження і розкриває її суть. Дисертаційна робота написана українською мовою, оформлена згідно вимог АК МОН України, ілюстрована достатньою кількістю рисунків і таблиць.

Оцінюючи дисертаційну роботу Руслана Володимировича Радьоги загалом позитивно, слід зробити ряд зауважень:

- в огляді літератури подекуди зустрічаються русизми;
- у розділах власних досліджень зустрічається анатомічна термінологія, яка не відповідає міжнародній номенклатурі,
- на наш погляд розділ 5 «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» перенасичений цифровим матеріалом, що ускладнює сприйняття порівняльних характеристик.

Слід зауважити, що зазначені недоліки щодо дисертаційної роботи не зменшують теоретичної та практичної цінності проведеного дослідження.

Окрім вказаних зауважень у процесі рецензування для дискусії виникли запитання до автора дисертації:

1. Як Ви оцінювали стадії опіку? Чи при такій опіковій травмі, на Вашу думку, було пряме термічне враження серця, чи ураження було вторинним, за рахунок інтоксикації?

2. В якій стадії опікової хвороби, на Вашу думку, найбільш доцільно використовувати колоїдно-гіперосмолярні розчини?

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційне дослідження Радьоги Руслана Володимировича «Морфологічні зміни міокарда лівого шлуночка у ранні терміни після опікової травми шкіри та за умов застосування інфузійних розчинів (експериментальне дослідження)» подане до спеціалізованої вченої ради Д 05.600.02 при Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія, і є завершеним кваліфікованим дослідженням, яке спираючись на дані адекватних методів морфологічного дослідження вирішує актуальне наукове завдання: надає нові дані до сучасних уявлень про морфологічні зміни міокарда лівого шлуночка при опіковій травмі шкіри та корекції її наслідків.

За науковою новизною результатів, теоретичним і практичним значенням робота відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів», Постанови Кабінету Міністрів України № 567 24.07.2013 (зі змінами)», а здобувач заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01. – нормальна анатомія.

Офіційний опонент,

**завідувач кафедри клінічної анатомії,
анатомії і оперативної хірургії**

ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”

д.мед.н., доцент

О.О. Нефьодова

Підпис д.мед.н., доцента О.О. Нефьодової засвідчую

Секретар Вченої ради

д.мед.н., професор

Н.М. Онул